

Om dansk rytteri 1932-1940, Del 4 - Supplement 2

Indledning

Nedenstående artikel af ritmester Frits Berg Alten er venligt stillet til rådighed af Niels Øwre, der er manden bag hjemmesiden Nimbuslitteratur - en oversigt, der bl.a. indeholder en del henvisninger til Nimbus motorcyklens anvendelse i Hæren.

Ritmester Frits Berg Alten.

Fra Kilde 3.

Ved et studieophold i Frankrig 1932-33 havde ritmester Frits Berg Alten haft lejlighed til at bidrage væsentligt med forslag til den nye organisation af de danske rytterregimenter, som kom med Hærordningen af 1937. Ritmester Alten blev siden chef for Gardehusarregimentets panservogneskadron og førte den 9. april 1940 Gardehusarregimentets *Faksegruppe* (se Om dansk rytteri 1932-1940 - Del 4).

Siden kom siden han til Den danske Brigade i Sverige og fulgte sammen med andre danske rytterofficerer kampvognsuddannelse ved *Kungliga Södermanlands Regimente* i Skövde (se Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Panserværnskompagniet mv. samt Kampvognsuddannelse i Sverige).

Ved Brigadens hjemkomst var ritmester Alten, med rang af oberstløjtnant, officer til rådighed ved Brigadestaben.

Artiklens forfatter må således betegnes som en af datidens fremmeste danske officer på sit felt.

Artiklen fra "Gardehusaren" 1. juli 1939

DET MOTORISEREDE RYTTERI.

Gamle Ryttere spørger ofte, hvilke Opgaver Rytteriets motoriserede Underafdelinger har? I denne Artikel, som har været offentliggjort i »Vort Værn«, fortæller Ritmester F. B. Alten om Panservogne m. m.

Haandskydevaabenes Udvikling og især den voksende Anvendelse af automatiske Vaaben har medført Nødvendigheden af at kunne dække sig bag et Panzer, især for de Styrkers Vedkommende, der skal anvendes i Opklarings-tjenesten, og som skal frem i ukendt Terrain, hvor man kan vente at blive beskudt overraskende, eventuelt fra flere Sider.

De voksende Krav om Hurtighed i Opklarings-tjenesten, der skal skaffe Troppesføreren et Grundlag for sine Beslutninger, har samtidig medført, at Rytteriet har maattet tage Motoren i sin Tjeneste til Løsning af de Opgaver, hvor Hesten ikke mere er tilstrækkelig hurtig.

Panservognen er et typisk Opklaringsvaaben. Den store Hastighed — indtil 100 km/Ti. — bringer den hurtigt frem til Føling med Fjenden og gør det tillige muligt, at den hurtigt kan trækkes tilbage for atter at skydes frem til ny Virksomhed i en anden Retning.

Motorecykle med Rekytgevær i Luftmølspivot.

Vognens Panser, 9—12 mm Specialstaa, gør den usaarbar overfor Haandskydevaaben og Granatsprængstykker. Udstyrelsen med Periskoper og Ud-kigsspalter med skudsikkert Glas medfører, at Besætningen kan være dækket under Kamp, hvor alle Luger kan lukkes gastæt, saaledes at Vognen kan passere gasbelagte Omraader.

For at undgaa at maatte stoppe op foran Spærringer, hvorfra Beskydning kan ske paa kort Hold, er Vognen forsynet med Anordning til Reverskørsel, saaledes at den kan køre hurtig Baglænskørsel, idet den har Rat og Betjeningsudstyr ogsaa i Bagenden.

Medens de første Panservogne var rene Landevejskøretøjer, har den moderne Panservogn, der er udstyret med Træk paa alle Hjul, en betydelig Evne til at kunne passere igennem Terrainet udenfor Vejene.

Spørgsmaalet om Terraingangsevne har været et vanskeligt Problem at løse, da dette Krav kun vanskeligt forenes med Kravet om en stor Hastighed paa Vej.

Man har forsøgt at anvende kædetrukne Køretøjer, der paa samme Maade som en Kampvogn (Tank) kan passere over næsten alt Terrain, men er altsaa gaaet tilbage til at benytte Hjul-køretøjer, som man har givet stærkere Træk og Kæder til Omlægning paa Baghjulene ved Passage af opbløede Marker eller meget sandede Strækninger.

Denne Vanskelighed har medført, at man i nogle Aar maatte specialisere Panservognene i 2 Arter, dels vejgaaende og dels terraingaaende — en Løsning, der selvsagt var lidet tilfredsstillende.

Ved de nyeste Konstruktioner har man ved Træk paa alle Hjul opnaaet et Køretøj, der er hurtigt paa Landevej, og som tillige kan færdes i Terrainet som et Kædekøretøj.

Panservognens Bestykning bestaar af 1 Kanon og 2 Maskingeværer.

Kanonen er nødvendig ved Angreb paa fjendtlige Panservogne, der vil have let Spil overfor en ikke-kanonbevæbnet Panservogn. Kanonen skyder c. 150 Skud i Minuttet og er forsynet saavel med panserbrydende Granat som med Sprænggranat.

Maskingeværerne anvendes overfor udækkede Maal. Deres store Skudhastighed — 2—300 Skud i Minuttet — gør Panservognene til farlige Modstandere, naar de overraskende kan komme til Skud paa store, saarbare Maal, f. Eks. marcherende Kolonner af Fodfolk, Artilleri, Train m. m.

Motoregklister — klar til Udrykning.

Panservognene er forsynet med Radiostation, saaledes at de omgaaende kan indsende Melding om de Efterretninger, der tilvejebringes, og tillige kan modtage Ordre og Oplysninger, hvorved deres Ydeevne mangedobles.

Besætningen bestaar af 5 Mand. I Taarnet sidder Vognkommandøren, der er Befalingsmand, samt Kanonskytten. Ved Siden af Frontkøberen sidder Maskingeværskytten, i Vognens Hæk bagtil Reservokøberen, der tillige betjener Radioen, der anvendes med Telefoni paa kortere, med Telegrafi paa længere Afstande.

Indførelsen af Panservogne her hjemme er gaaet langsomt. De sparsomme Pengemidler har medført, at man har maattet afvente Udviklingen i Udlandet for herfra at faa Erfaringer, der afpassede efter danske Forhold kan anvendes her.

De første Forsøgspanservogne byggedes i 1931 som rent vejgaaende Køretøjer paa alm. Lastvognschassis, der efterhaanden forsynedes med Reversanordning, Overbygning og Taarn.

Senere indkøbtes 2 Carden-Lloyd-Panservogne i England, der viste sig som fortræffelige Terrainkøretøjer, men manglede Hastighed og Kanonbevæbning til helt at kunne gøre Fyldest i Fjernopklaringsstjenesten.

Efter at den svenske Fabrik Landsverk i Landskrona efter manganrige Forsøg har naaet betydelige Resultater med Fabrikationen af Panservogne, har man modtaget flere Leverancer herfra, som har været meget tilfredsstillende

og fuldtud paa Højde med tilsvarende Panservogne af tysk, fransk og engelsk Fabrikat.

Naar det ifølge Hærloven 1937 tilstaaede Panservognsmateriel til sin Tid vil være leveret — Bygningen af en Serie Panservogne varer c. 1 Aar —, vil Rytteriet raade over et ganske vist lille, men fuldtud moderne Antal Panservogne.

Hærloven 1937 reducerede — som de foregaaende Hærlove — Antallet af Rytteriets Hesteskadroner, denne Gang til 4. En meget beklagelig Foranstaltning, der ikke opvejes ved, at hvert Rytterregiment faar 1 motoriseret Skytteskadron.

Som Regimenternes 7. Eskadron vil Panservogneskadronen blive opstillet omtrent saaledes:

Chef (Ritmester) med Næstkommanderende (Premierløjtnant) og Kommandogruppe, hvori indgaar Telefon-, Signal- og Radiohold,

Hærens første Panservogn 1918.

Endvidere et Antal Panservognsdelinger à 3 Panservogne, 1 Forbindelsesvogn og 2 Motorordnninger.

1 Motorecyklistdeling m. 3 Rekylvægrupper — 16 Motorecykler.

Train — Benzin-, Ammunitions-, Føgtnings- og Værkstedsvogne; Forsynings-, Køkken- og Bagagevogne.

De Egenskaber, der karakteriserer Panservognene: deres store Hurtighed og Aktionsradius, betydelige Kampkraft, ringe Saarbarhed og gode Meddelelsesmidler (Radio, Motorordnninger), gør dem i særlig Grad anvendelige i Opklaringsstjenesten, hvor de vil være nødvendige, hvis man vil have rimelig Udsigt til at slaa igennem med sin Opklaring overfor Fjendens Tilsøringsforsøg.

Panservognene anvendes i Almindelighed som motoriserede Opklaringskommandoer, ofte sammensat af 1 Deling Panservogne i Forbindelse med 1—3 Grupper Motorecyklister, der benyttes til Patrouillering og Sikring, til Rydning af Spæringer, Bevogtninger af Broer m. v.

Vil man betragte, hvilke Opgaver vore Panservogne vil komme til at løse i en Krigssituation, da vil disse formentlig omfatte:

Fjernopklaring.

Opklaring og Sikring for Motorkolonner.

Næropklaring for Rytteri og andre Vaaben.

Bevogtning af Forbindelseslinier.

Betragter vi Forholdene paa Sjælland i en Situation, hvor Fjenden har paabegyndt en Landgang f. Eks. paa Sydkysten, kan det tænkes, at vore Flyvere forjages, at vore Kystsignalstationer overrumpler, og at Telefon- og Telegrafforbindelser ødelægges paa et tidligt Tidspunkt.

Det vil da være Panservognenes Sag hurtigt at gaa frem til Fjernopklaring for at skaffe Føling med de landsatte Styrker og tilvejebringe de Efterretninger, hvorpaa Troppesførereren skal basere sine Beslutninger.

Panservognene maa da kunne slaa igennem en fjendtlig Tilsøringslinie for at komme frem og konstatere, ad hvilke Veje Fjenden begynder sin Fremrykning, hvor hans Bevogtningslinie staar, og hvor stort et Terrain han har besat,

Panservogn 1935.

Af særlig Betydning vil Panservognenes Opklaringsvirksomhed kunne blive, hvis Forholdene skulde medføre, at Luftopklaringen svigter, hvad enten dette skyldes Fjendens Overlegenhed i Luften, vanskelige Vejforhold eller Flyvernes Anvendelse paa andre Omraader, f. Eks. i Luftforsvaret.

I det Tilfælde, at den sjællandske Hærstyrke vil fremsende en motortransporteret Styrke — Fodfolk og mot. Artilleri m. m. — mod Landgangsstedet, vil det være nødvendigt, at denne Kolonnes Marchrum rekonosceres og sikres, hvortil Panservogne vil være nødvendige, især hvis det er lykkedes at landsætte Panservogne.

For Rytteriets Hovedstyrke og for selvstændigt marcherende Kolonner af andre Vaaben vil det være af stor Betydning, at deres Marchvej og Adgangen til denne kan gennemkøres af Panservogne, hvis Naerværelse vil medføre, at fjendtlige Forsøg paa at opholde vedkommende Styrkes March kræver Anvendelse af større Kræfter, der maa gaa forsigtigere frem, naar de vil være udsat for Angreb af vore Panservogne, der hurtigt kan hidkaldes til det Sted, hvor en Fare maatte true.

En lille Hær, hvis Fløj maaske vil svæve i Luften, vil være meget udsat for at faa sine Forbindelseslinier bagud afskaarne, event. ved dristige raids af fjendtlige motoriserede Styrker, der bedst vil kunne imødegaa effektivt af en Panservognsstyrke, event. forstærket med Motorecykliststyrker og Fodfolk paa Motorvogne.

Det vil heraf sikkert ses, at der kan blive Brug for vore faatallige Panservognsdelinger ved mange Lejligheder,

hvor det er nødvendigt at raade over en hurtig og slagkraftig Styrke, hvis rettidige Indsættelse ofte vil kunne blive af ikke ringe Betydning. — — —

Panservognen er et udpræget Angrebsvaaben, Dens Hurtighed bør udnyttes til at virke ved Overraskelse, der kan have betydelig moralsk Virkning og ofte kan faa afgørende Betydning for Kampens Udfald. Dens store Ildkraft — i Delinger 3 Kanoner og 6 Maskingeværer — bør fortrinvis udnyttes til voldsom, kortvarig Ildafgivelse, som Regel paa ret korte Afstande (5—600 m), samt lejlighedsvis til Ildoverfald paa Middelf afstande.

Deltagelsen i Kampen vil ofte forme sig som pludselige, kortvarige Fremstød med derpaa følgende hurtig Forsvinden og eventuelt følgende Fremstød et andet Sted.

Til et metodisk Angreb paa en forberedt Stilling, hvor det kan forudsættes, at der findes Artilleri, eller hvor Terrainforholdene er vanskelige, er Panservognene, paa Grund af deres begrænsede Pansertykkelse, ikke egnede. Hertil kræves Kampvogne.

Panservogne vil derimod ofte kunne støtte et Angreb ved at sættes ind paa en Fløj, hvor de event. kan virke overraskende mod den fjendtlige Flanke, muligvis i Forbindelse med andre Dele af Rytteriet, der ofte vil operere her, og hvis Angreb de kan støtte med deres betydelige Ildkraft.

Gaar Fjenden tilbage, sættes Panservognene an til Forfølgelse, hvor de ved en dristig og hensynsløs Opførelse ofte kan bibringe Fjenden Tab. Ved at forhindre ham i at ordne sig kan de bevirke, at han ikke sætter sig fast til fornyet Forsvar.

I Forsvaret kan Panservognene finde Anvendelse ved at anbringes udenfor en Fløj, hvorfra de kan føre overraskende og voldsomme Stød mod Angriberen paa Steder, hvor han blotter sig. De bør derimod ikke indgaa som et Led i Stillingen, hvor deres Synlighed og Saarbarhed overfor Artilleribeskydning let vil bibringe dem Tab, der ikke staar i Forhold til den Nytte, de her kan gøre.

Føringen af Panservognsstyrker kræver Befalingsmænd, der er i Besiddelse af Initiativ og Energi, og veluddannede Panservognsbesætninger. Det vilde være ønskeligt, om Uddannelses-tiden kunde udstrækkes til 1 Aar i Lighed med Bytterskadronernes, mod det nuværende $\frac{1}{2}$ Aar.

Herved vilde man ogsaa opnaa en Uddannelse under Vinterforhold, hvor Forholdene for Panservognenes Virksomhed vil vanskeliggøres i betydelig Grad.

En saadan Uddannelse vilde desuden bidrage til at helyse Spørgsmaalet om, hvorvidt man kan fortsætte den ved Hærloven 1937 udvidede Motorisering af Hæren, der sikkert rummer en Fare i et Land, hvis Benzinbeholdninger og Tilforselsmuligheder ved et Krigsudbrud vil være begrænsede, og hvor Vinteren kan være saa barsk, at motoriserede Styrkers Brugbarhed kan blive tvivlsom. *F. Allen.*

Kilder

1. *Gardehusarregimentet 1912-1937, med et resume af regimentets historie fra 1762- 1912* ved oberst Alf Giersing, Det Hoffenbergske Etablissement, København 1937.
2. *Gardehusarregimentet gennem 200 år*, Næstved 1962.
3. *Håndbog for Hæren 1946*, gengivet i *Den danske Brigade i Sverige 1943-1945* af K.V. Nielsen, udgivet af Den Danske Brigadeforening, 1985, København 1985, ISBN 87-981346-4-7.

Kilde 2 og 3 er i al væsentlighed tilgængelige via De danske Gardehusarforeningers hjemmeside, GHR historie.

Per Finsted